CONSTANTIN CRASNOBAIEV

FIERBEA OCEANUL

26

CONSTANTIN CRASNOBAIEV

FIERBEA OCEANUL

FIERBEA OCEANUL

FIERBEA OCEANUL

FIERBEA OCEANUL

FIERBEA OCEANUL

FIERBEA OCEANUL

FIERBEA OCEANUL

EDITURA TINERETULUI

Coperta de ALBIN STĂNESCU
http://www.clubul-temerarilor.blogspot.com

EXPLOZIA ÎNTÎRZIATĂ

Acum doi ani, pe la începutul lunii ianuarie, mă aflam în Peru, unde participasem la un congres arheologic consacrat culturii vechilor indieni Maya. Vă puteți da lesne seama cu ce interes am ascultat expunerile prezentate, mai ales că luam parte pentru prima dată la o reuniune internațională de mare importanță ştiințifică. Călătoriile efectuate în Munții Anzi, la Tianhuanaco şi în împrejurimile lacului Titicaca mi-au suscitat în aşa măsură curiozitatea şi fantezia, încît ajunsesem să visez numai temple ascunse în jungla luxuriantă, unde se oficiau ritualuri misterioase, sau cetăți strălucitoare cu bogații fabuloase. Transformasem camera mea de la hotelul din Lima într-un adevărat muzeu, şi mă întrebam cum voi reuşi să transport în patrie nenumăratele statuete, vase, podoabe şi alte vestigii ale civilizației mayaşe, achiziționate în cursul călătoriilor prin Peru.

Începusem să mă gîndesc serios la problema întoarcerii mele în țară, cînd norocul mi-a venit în ajutor, într-un mod cum nici nu m-aş fi gîndit. În după-amiaza zilei de 15 ianuarie am primit un telefon, prin care eram anunțat că în portul Calao a ancorat vasul românesc „Perla", ce urma să plece chiar a doua zi spre patrie. Mai mult chiar, m-am

bucurat de atîta bunăvoință, încît mi s-a pus la dispoziție o mașină cu care să-mi transport tot calabalîcul pe bordul vasului. Căpitanul „Perlei", Martin Eugen, mi-a făcut de la început o impresie excelentă ; m-a poftit la o ceaşcă de „mata" şi mi-a explicat amănunțit itinerariul vasului. La sfîrşit mi-a spus :

— Precum vedeți, trebuie să străbatem o rută destul de lungă şi întortocheată prin arhipelagurile Oceaniei. Dacă vă grăbiți, vă puteți întoarce în România pe calea aerului, folosind avioanele societății „Pan American Air Line" sau, eventual, pe bordul unui transatlantic rapid.

— Nu mă grăbesc de loc, l-am întrerupt eu. O ocazie mai bună ca aceasta nu voi mai întîlni vreodată. Ştiți ce înseamnă pentru un arheolog să călătorească prin Micronesia, după ce a participat la un congres închinat vechii civilizații indiene ? E o şansă unică şi vă rămîn îndatorat.

— Cum doriți, răspunse căpitanul. Prezența dumneavoastră pe bord ne face o deosebită plăcere. Am şi dat dispoziție să vi se rezerve o cabină confortabilă.

Aşa se face că în dimineața zilei următoare, pe un timp splendid, mă aflam pe bordul vasului „Perla", pornind să străbat întinderile nemărginite ale Pacificului.

„Perla" urmă linia paralelei de 13 grade latitudine sudică. Prin fața ochilor mei, extaziați de frumusețea

peisajului, defilaseră insulele înverzite ale arhipelagului Tuamotu, cele două grupuri mari, Rossian şi Societății, adevărate colțuri de rai, cu o vegetație abundentă, înălțîndu-se pe vîrfurile munților, sau coborîndu-se pînă la nivelul mării sub forma pădurilor mangrove, cu uriaşe totemuri, urme ale unei credințe dispărute, cu aerul înmiresmat de parfumul florilor şi fructelor subtropicale. O scurtă escală în Tahiti, la Papeete, mi-a mărit şi mai mult interesul pentru această neaşteptată călătorie în Pacific. În fiecare dimineață urcam în cabina de comandă a vasului, unde stăteam minute în şir în fața hărții Oceanului Pacific, şi ochii mi se îndreptau invariabil în jos, spre labirintul acela de insule şi atoli, Arhipelagul Tuamotu. Calculam cîte zeci de mile vom parcurge în ziua aceea, unde vom face un popas, dacă insulele întîlnite în cale sînt locuite sau nu, şi alte zeci de socoteli, care, din păcate, nu aveau nici o influență asupra hotărîrii căpitanului Martin Eugen de a continua călătoria fără nici o oprire, pînă la Manilla. Îl apreciam pe căpitan pentru felul cum mă primise pe vas, dar nu aveam înțelegere față de această atitudine bizară şi fermă totodată, şi mărturisesc că începusem să-mi schimb, părerea despre el. În adîncul sufletului însă nutream o speranță fierbinte că vasul se va opri pe o insula pustie, nelocuită, unde voi putea face o serie întreagă de descoperiri de mare importanță pentru ştiință. Citisem cu ani în urmă lucrările lui Thor Heyerdahl,

precum şi tot ce se scrisese despre trecutul istoric al popoarelor Oceaniei. Închipuiți-vă deci cît eram de exaltat, dar şi de trist, văzînd cum trec pe lîngă vestigiile civilizației polineziene fără posibilitatea de a mă ocupa de ele. Legați-l la ochi pe un iubitor al picturii şi duceți-l să viziteze Luvrul ! Puneți ceară în urechile unui meloman, în timp ce orchestra execută Simfonia a IX-a de Beethoven ! Mîncați în fața unui om flămînd cele mai apetisante bunătăți, fără să-l îmbiați măcar cu o firimitură de pîine ! Chinurile acestor oameni se vor asemăna poate doar cu ale unui Tantal sau Sisif. De altfel, cam aceasta era dispoziția mea în seara zilei de 24 ianuarie, cînd ultimele insule ale arhipelagului Societății, insulele Belinghause, dispăruseră în urma vasului cu 24 de ore, iar „Perla" se îndrepta cu toată viteza spre atolul Palmerston. Nu-i vorba că rezerva de speranțe nu se epuizase complet : pînă în Filipine mai aveam de străbătut o suprafață imensă, presărată cu sute de insule şi zeci de arhipelaguri. În Samoa, Fiji, Hebride, Solomon, sau Caroline, undeva trebuia să oprim, chiar şi fără voia căpitanului. Dacă nu fermecat de frumusețea neasemuită a naturii, atunci fie şi un accident care să-l oblige pe Martin Eugen să dea comanda : „Opriți motoarele !" Dar cum natura îl lăsa în continuare indiferent pe căpitan, începusem să prefer a doua alternativă, oricît de riscantă era. Ce vreți ? Oamenii de ştiință sînt, de multe ori, egoişti.

În seara zilei de 24 ianuarie dorința mi se îndeplini, în sfîrşit.

Stăteam pe dunetă, avînd alături de mine pe profesorul Marin Udrea, un călător ocazional ca şi mine, nepriceput în arta marinăriei, ajuns pe vas printr-un complex de împrejurări, care nu se prea deosebeau de ale mele. Marin Udrea era entomolog, şi ca un făcut semăna izbitor cu Benedict, predecesorul său, tovarăşul de nenorociri al lui Dick Sand. Doar că nu purta ochelari, barbă şi era îmbrăcat normal, ca toți oamenii secolului XX. Stăteam, aşadar, pe dunetă, privind pe rînd printr-un binoclu orizontal, învăluit de umbrele nopții, şi din cînd în cînd schimbam cîte o vorbă.

— Dragă Marine, spusei eu într-un tîrziu, lăsînd binoclul în jos, nu ştiu ce mă face să cred, dar am impresia că în curînd va izbucni o furtună.

Precum vedeți, ajunsesem să ne tutuim.

— S-ar putea... deşi n-are nici o importanță. „Perla" este un vas solid şi colecția mea de insecte nu va avea de suferit.

Pe profesorul Marin Udrea nu-l puteai scoate dintr-ale lui cu nici un preț ; pentru el lumea se învecina într-o parte cu miriapodele şi în cealaltă cu echinodermele. Dacă îndrăzneai să te aventurezi cu el într-o discuție privind insectele, riscai să pierzi şi masa, şi somnul, şi tot ce se mai poate pierde, aflînd în schimb că există 120.000 specii de lepidoptere, 250.000 specii de choleoptere şi 85.000 specii de

lumenoptere. Mă învățasem minte însă, şi evitam orice discuție privind insectele, şi, de cîte ori mă aflam alături de profesor şi auzeam acest cuvînt fatal, schimbam repede vorba sau îmi găseam ceva de lucru în altă parte a vasului.

De data asta însă eram sincer îngrijorat, văzînd norii ce se adunau la orizont. Simțeam nevoia să împărtăşesc temerile mele cuiva. Deşi călătoream de multe zile, pînă în prezent furtunile ne ocoliseră ; timpul fusese minunat, fapt ce-mi luase orice grijă ; acum însă începusem să-mi amintesc cît de violente sînt taifunurile în Pacific şi neliniştea mă cuprindea cu încetul. Curios însă că norii nu se apropiau şi nici nu se îndepărtau, ci rămîneau la aceeaşi distanță de vas pe partea dinspre babord. Întrebîndu-l pe secund dacă exista pericolul unui uragan, acesta îmi răspunse imprecis :

— Pericol propriu-zis pentru vas nu există. Am trecut prin furtuni grozave, fără să suferim avarii. Cît priveşte norul, să vă spun drept, nici eu nu-mi pot da seama ce poate fi : nu pare a fi nor de furtună. În primul rînd fiindcă este prea întunecat, în al doilea rînd...

În clipa următoare se petrecu primul eveniment din seria uluitoarelor întîmplări ce aveau să urmeze : la pupa vasului se înălță spre cer o trombă lichidă de o forță uriaşă, urmată de o explozie înăbuşită. „Perla” se zgudui de parcă s-ar fi izbit de o stîncă şi bucăți întregi din corpul navei fură pro-

iectate în toate părțile. O larmă de nedescris se stîrni pe puntea vasului ; din strigătele marinarilor, ale secundului şi ale şefului de echipaj am dedus că primejdia era mai mare decît îmi închipuisem. Nu era vorba de un fenomen natural neobişnuit, nici de vreo greşeală a timonierului. Vasul se ciocnise în mod cu totul incidental de o mină electromagnetică, probabil rămasă neexplodată din vremea războiului. Explozia avariate cîrma şi produsese o spărtură destul de mare, care se cerea neîntîrziat astupată. În timp ce coboram în fugă în sala maşinilor să dau o mînă de ajutor marinarilor, îmi trecu prin minte gîndul nechibzuit ce-l avusesem în dimineața aceea, preferînd un accident care să determine oprirea vasului, şi drept să spun m-am simțit ruşinat. Am avut chiar pentru un moment impresia că nenorocirea se datora gîndurilor mele năstruşnice şi că numai eu purtam vina acestui accident. La capătul scării mă întîlnii cu căpitanul.

— Încotro, savantule ? întrebă el.

— Să ajut la acoperirea spărturii. E de datoria mea. Situația e chiar atît de gravă ?

— Pe roze nu stăm, răspunse căpitanul. Du-te, dacă vrei, şi ajută oamenii, apoi vom vedea ce este de făcut ! Deocamdată trebuie să împiedecăm cu orice chip ca apa să pătrundă în sala maşinilor.

Cînd am ajuns în cală, treaba era pe terminate. Spărtura se produsese exact în dreptul cîrmei, aşa că nu fuseseră inundate decît două compartimente.

Scafandrii vasului pătrunseseră în compartimentul unde stricăciunile erau mai mari, astupaseră peretele spart şi pompaseră apa afară. Vasul îşi recăpăta echilibrul, scăpîndu-ne momentan de primejdia unui naufragiu. Restul stricăciunilor putea fi îndepărtat după o muncă îndelungată de cîteva zile, poate chiar şi de o săptămînă.

Întorcîndu-mă pe punte, o privelişte ciudată îmi atrase atenția : profesorul Udrea, ajutat de secund, îşi transportase colecțiile de insecte într-o barcă de salvare, băgase prețioasele cutii în pungi de celofan şi le agățase cu o sfoară de un colac de salvare. Acum stătea în fața bărcii şi îşi admira opera, ținînd între dinți o pipă stinsă, obicei pe care nu încercase să-l părăsească în cursul anilor de cînd se lăsase de fumat. Zărindu-mă, scoase pipa din gură şi zise :

— Am salvat colecțiile... Lui Liviu Carp i-a venit ideea cu celofanul şi colacul de salvare. Am să-i dăruiesc un exemplar din lucrarea mea „Dactylosphaera vitifoli şi combaterea ei"...

În sinea mea eram încredințat că lucrarea profesorului l-ar fi bucurat pe secund tot atît cît m-ar fi bucurat pe mine să primesc cadou un rinocer sau un hipopotam. În schimb, admiram sîngele rece al profesorului, care înainte de toate se gîndise la salvarea unor comori ale ştiinței. Dar şi mai surprins am fost cînd Marin Udrea mă întrebă cu cel mai nevinovat aer din lume :

— Ce-a fost asta, Gherasime ? O trombă mari-

nă ?

— De unde trombă ? O mină a explodat sub pupa vasului şi a distrus cîrma şi elicea...

— Deci nu este nimic periculos...

— Cum adică, m-am prefăcut revoltat, asta înseamnă „nimic periculos" ?

— Slavă Domnului ! încheie entomologul, fără să mă asculte, aplecîndu-se asupra insectelor sale. Credeam că s-a întîmplat ceva grav...

Pe la ora nouă, după ce luai masa, contrar obiceiului, în loc să mă întorc în cabină, cufundîndu-mă în lectura unui atrăgător studiu de arheologie, urcai pe punte şi mă aşezai pe un şezlong la prova „Perlei", în bătaia brizei blînde de noapte. Pe vas domnea liniştea ; nu se auzea decît bocănitul pantofilor marinarului de cart, care se plimba de la prova la pupa şi înapoi. Cerul era înstelat, fără nici un nor, deosebindu-se dunga argintie a Căii Lactee şi strălucitoarea Cruce a Sudului. Spre miazăzi doar, în direcţia atolului Palmerston, cerul rămînea acoperit în continuare de acel nor ciudat.

Acum, cînd vasul se afla în afara primejdiei, începeam să regret că explozia nu se produsese în apropierea unei insule, fie chiar şi a unui atol. Mi-aş fi dezmorţit picioarele, alergînd pe o pajişte verde sau mi-aş fi desfătat privirea cu vegetaţia luxuriantă şi florile splendid colorate, caracteristice insulelor de la tropice. Dar aici, în mijlocul oceanului, la o sută de mile de cel mai apropiat petic de pămînt, era de-a

dreptul stupid să naufragiezi. Dacă reparațiile țineau atît cît îmi spusese căpitanul, aveam tot timpul să mă plictisesc, să devin taciturn. Eu, care iubeam natura, zgomotul, ritmul trepidant, să fiu nevoit să trăiesc o săptămînă încheiată, fără să fac nimic, pe acest amalgam de fier, lemn şi frînghii numit vapor ?

Aş fi vrut să cer permisiunea căpitanului să fac o călătorie submarină, dar tot eu mi-am alungat acest gînd. Sub noi oceanul avea o adîncime de peste 5000 de metri, inaccesibilă scafandrilor. Numai un batiscaf perfecționat ar fi putut coborî la această adîncime. Nu-mi rămînea decît să mă apuc cu nădejde de lucru, punîndu-mi în ordine însemnările şi redactîndu-mi referatul ce trebuia să-l susțin la Institutul de arheologie din Bucureşti. Şi numai de asta nu-mi ardea acum.

Pe nesimțite se apropie de mine Liviu Carp, secundul „Perlei". Era un bărbat de aceeaşi vîrstă cu mine, mult mai firav însă şi mai mic de statură.

— E o seară minunată ! exclamă el. Cerul limpede, lună plină, stelele mai sclipitoare ca oricînd. Aici, în sud, natura te îndeamnă mereu la poezie.

— Cu norul acela nu mă împac de loc, am răspuns eu. Şi apoi lipseşte elementul esențial al decorului : o insulă. Mina e vinovată că ne-a ieşit aici în cale ; putea să ne aştepte lîngă atolul Palmerston, sau lîngă Tuiuila.

— Eşti prea prozaic, făcu secundul, aruncîndu-mi o privire plină de reproş. Nu-ți place

de loc să visezi... Aveam cu totul altă părere despre arheologi.

— Te rog să mă ierți, i-am zis. Sînt şi eu o fire visătoare. Iubesc natura poate mai mult decît crezi. Dar accidentul acesta stupid mă enervează. Dacă oprirea se va prelungi, oamenii se vor plictisi, vor înceta să mai viseze.

— Poate că ai dreptate. Oamenii noştri nu sînt obişnuiți să stea pe loc. Cînd stai nemişcat te simți mai singur, mai izolat. N-am mai rezistat în cabină ; pereții parcă mă strîngeau, în jurul meu aerul devenise înăbuşitor. Unui bătrîn lup de mare i se opreşte şi sîngele în vine atunci cînd vasul său stă neputincios în mijlocul oceanului.

Mă ridicai de pe şezlong şi, urmat de Liviu Carp, am pornit spre pupa. Involuntar privirea îmi căzu spre norul de la miazăzi. O exclamație de surpriză îmi scăpă de pe buze :

— Ia te uită !

Secundul întoarse capul şi privi şi el norul. De data aceasta nu mai era pata aceea neînsemnată, ci un balaur negru, care se întindea cu repeziciune, acoperind întreg orizontul. Avea o culoare bătînd spre vinețiu şi, din cînd în cînd, pe fondul lui apăreau sclipiri roşietice ca nişte limbi de foc. Atmosfera se încălzise brusc. Aerul devenise atît de fierbinte, încît aveam impresia că vasul nostru este o plita încinsă pe suprafața oceanului.

— Nu ți se pare nimic deosebit ? şopti secundul.

Am impresia că ceva ciudat pluteşte deasupra noastră.

— Parcă aerul a devenit mai greu...

— Taci ! mă întrerupse deodată secundul, încleştîndu-mi braţul într-o strînsoare de fier.

De undeva, din fundul calei, urca un strigăt de groază, nelămurit la început, apoi din ce în ce mai clar :

— Fierbe oceanul ! Fierbe oceanul !...

FENOMENE ULUITOARE

Între timp, norul acoperi luna şi o beznă de nepătruns se lăsă deasupra oceanului. La lumina slabă de pe punte îl văzurăm pe mecanicul Ilie Bontea ţîşnind din fundul calei şi repezindu-se spre noi cu chipul schimonosit de spaimă :

— Tovarăşe secund, oceanul fierbe ! Apa e atît de fierbinte, că te opăreşti dacă bagi mîna în ea !

Liviu Carp tresari ; pe frunte îi apăru o cută adîncă şi în ochi îi citeai neliniştea. Se apropie de bordul vasului şi, lăsîndu-se în genunchi, atinse cu mîna metalul : o retrase însă repede. Corpul vasului era fierbinte.

— Ciudat, mormăi el, aruncîndu-mi o privire surprinsă şi speriată în acelaşi timp. Mă crezi că nu ştiu ce se întîmplă ?

Am înlemnit : dacă şi secundul, omul în care aveam atîta încredere, de priceperea căruia nu mă îndoiam, se temea, aceasta nu putea să însemne decît că se petreceau fenomene uimitoare, de neînțeles, şi probabil periculoase pentru securitatea vasului. Situația era cu atît mai gravă, cu cît ne aflam în imposibilitate de a ne deplasa după avaria de la cîrmă.

Pe punte apărură unul cîte unul aproape toți membrii echipajului, în frunte cu căpitanul Martin Eugen şi cu primul ofițer. Căpitanul se vede treaba că era la curent cu toate evenimentele, deoarece, urcîndu-se pe dunetă, începu să vorbească, acoperind cu vocea sa puternică tumultul echipajului agitat :

— Tovarăşi ! Vă rog să păstrați calmul ! Să treacă fiecare la postul lui. Ne aflăm în fața unor fenomene, deocamdată inexplicabile. Mai devreme sau mai tîrziu vom afla despre ce este vorba, dar pînă atunci să nu vă fie teamă şi să fiți pregătiți de acțiune în orice moment !

— Dacă pe aici se fac experiențe cu arma nucleară ? interveni un glas din mulțime. Norul observat încă în cursul dimineții avea forma unei ciuperci...

— Vorbeşti prostii, Toma ! făcu vehement Martin Eugen, care cunoştea după voce pe toți marinarii din echipaj. Măcar atîta să ştii şi tu, că ciuperca atomică nu ține zece ore...

Cuvintele căpitanului avură darul să liniştească

oamenii, dar nu în măsura în care ar fi dorit acesta. Marinarii se împrăştiară întunecaţi, cu bănuiala cuibărită în suflet, încredinţaţi că deasupra lor pluteşte o primejdie grozavă şi necunoscută. Pe punte rămaserăm ca mai înainte eu şi secundul. Ca să-şi mai alunge teama, mateloţii aprinseseră toate luminile de pe vas, adîncind contrastul între bezna din jur şi lumina de pe bord. Totuşi ochiul ager al secundului observă cum din ocean se ridicau aburi. Aveam, în sfîrşit, explicaţia căldurii insuportabile din ultimele ore ale serii, dar nu şi a cauzelor care o generau. Păcat că nu se afla şi un geolog pe vas ; el ne-ar fi edificat pe deplin asupra ciudatului fenomen.

Între timp, grupul nostru se mărise ; venise şi entomologul, făcîndu-şi vînt cu un ziar.

— Nu se mai poate sta în cabină ; e o căldură nemaipomenită. Am deschis fereastra, dar căldura s-a făcut şi mai mare. Pe punte parcă e mai răcoare...

— N-aş crede, răspunse gînditor secundul.

— Pentru că n-aţi fost în cabină. Eu, unul, să vă spun drept, n-am mai întîlnit o temperatură aşa de ridicată. Simţi că-ţi arde sîngele în vine.

Ne-am continuat veghea, aşteptînd cu încredere evoluţia evenimentelor, asemenea unor santinele care pîndesc apropierea inamicului, gata să-şi pună tovarăşii în alarmă. Cel mai puţin impresionat era entomologul. După ce făcu de cîteva ori înconjurul

punții, se apropie de noi şi zise :

— Acum vreo 12 ani mă îndreptam spre Honolulu, venind de la Rangoon pe bordul transatlanticului „Bengal", cînd, la cîteva mile de Hawaii, ne-a surprins un uragan teribil. Puțin obişnuit cu marea cum eram pe atunci, am crezut că ne vom scufunda, mă rog, mi-am făcut o mulțime de gînduri negre. Nu era vorba de mine, cît de unicele exemplare de fluturi prinşi în jungla Malayei. Grozave ! Numai să vă descriu două din ele şi o să vă convingeți că temerile mele erau pe deplin justificate...

Ştiam că pînă la urmă nu-l va răbda inima să nu se apuce să vorbească despre insectele lui. Şi cînd se pornea, era greu să-l mai opreşti. Iar nouă numai de expuneri ştiințifice nu ne ardea atunci. L-am întrerupt deci cu mult tact, rugîndu-l să amîne pe altă dată descrierea minunaților fluturi.

— Nu atît despre uragan voiam să vorbesc, ci despre faptul în sine, continuă netulburat Marin Udrea. Teama mi-a fost zadarnică ; nici acum n-are să ni se întîmple nimic. Mai bine să vă descriu fluturii aceia din Malaya : făceau parte din specia choleopterelor, subspecia...

— Profesore ! l-am întrerupt eu desperat. Lasă choleopterele pentru altă dată şi te rog taci din gură ! Aici nu sîntem în Hawaii şi nu înfruntăm nici un uragan. Ne aflăm în fața unui fenomen necunoscut şi, dacă naufragiem pe o distanță de cîteva sute de mile, de jur împrejurul nostru nu se află nici o insulă

unde să ne salvăm…

— Afară de atolul Palmerston, adăugă neaşteptat de calm secundul.

— Nu mi-ar face nici o plăcere să naufragiez în apropierea atolului Palmerston. În definitiv, am şi eu obiecte tot atît de valoroase ca şi insectele dumitale, profesore, şi încă n-am luat măsuri să le protejez în caz de ceva.

— Nu cred să existe ceva mai valoros decît insectele, reflectă Marin Udrea.

Un sfert de oră mai tîrziu evenimentele se precipitară. La început auzirăm, venind de undeva, din adînc, nişte bubuituri înfundate, asemănătoare cu explozia unor bombe submarine. Apoi bubuiturile deveniră din ce în ce mai puternice şi deodată vasul începu să se clatine ca o coajă de nucă aruncată într-o cadă, în care curge apă dintr-un robinet. Valuri înalte începură să alerge pe suprafaţa oceanului, deşi nu bătea nici o boare de vînt. Era curios şi totodată straniu acest spectacol : valurile se înălţau şi se prăbuşeau fără să facă spumă, fără zgomot, ca şi cum în jurul vasului, pe o suprafaţă întinsă, fuseseră deşertate mii de bidoane de ulei.

În timpul acesta, Martin Eugen dăduse toate ordinele necesare şi echipajul era pregătit pentru orice eventualitate. Pînă şi bărcile de salvare se aflau gata de lansare. „Perla” se clătina ameninţător ; uneori vîrfurile catargelor făceau un unghi de 30 de grade cu suprafaţa oceanului, alteori era ridicată pe coama

unui val la zece metri înălțime. Ca să nu fie azvîrliți în ocean, marinarii se țineau cu amîndouă mîinile de părțile fixe ale vasului, de frînghii, sau parîme. Căldura se întețise, iar aburii care ieşeau din apă deveniseră atît de compacți, încît vizibilitatea era nulă ; nu mai vedeai nici la cinci metri înainte. Ținîndu-se de balustradă, secundul se apropie de mine şi, încercînd să acopere zgomotul infernal, îmi strigă la ureche :

— Închipuiți-vă ce este în fundul oceanului ! Un adevărat cataclism. Cutremur submarin ! Ne aflăm chiar în epicentrul lui !

Zguduiturile atinseră paroxismul, iar înclinările vasului deveniseră periculoase şi de nesuportat cînd, deodată, o lumină orbitoare sfîşie bezna de nepătruns a nopții. Am crezut în primul moment că un meteorit uriaş a căzut în ocean acolo, în fața noastră. Dar nu, era pur şi simplu o erupție vulcanică în toată regula. Materia incandescentă era proiectată în sus printr-un con ascuțit ce apăruse ca prin farmec şi care se înălța văzînd cu ochii. Sub privirile noastre, pline de spaimă şi de admirație, se năştea o insulă vulcanică, ieşind gravă la suprafață, despicînd apele învolburate ale oceanului. Era însăşi natura în acțiune şi nici o forță nu i s-ar fi putut opune. Nici nu mi-am dat seama că, pe măsură ce insula se înălța, erupția scădea în intensitate, iar bubuiturile subterane se auzeau mai rar şi mai înăbuşit. Cînd ultimele sclipiri ale lavei incandes-

cente se stinseră şi din conul vulcanic începură să iasă numai trîmbe groase de fum, pe vas se produse o adevărată destindere. Oamenii îşi reveneau din starea de încordare în care asistaseră la acest fenomen neobişnuit şi ca la comandă se porni un adevărat torent de întrebări şi răspunsuri. Toată lumea discuta numai despre naşterea insulei ; chiar şi profesorul Marin Udrea uitase pentru un moment de insectele sale. Uitîndu-mă la ceas, am constatat că se făcuse ora două noaptea. Trecuseră deci aproape patru ore de cînd se dezlănțuise cutremurul şi în tot timpul acesta, eu şi întregul echipaj, stătuserăm nemişcați pe punte, aproape fără să bănuim trecerea timpului, urmărind desfăşurarea celui mai straniu fenomen din cîte îi este dat omului să cunoască.

Natura m-a înzestrat cu mult sînge rece. Observînd uimirea încă nedomolită a celorlalți, am păşit în mijlocul echipajului şi am rostit solemn :

— Prieteni !

Oamenii m-au privit miraţi, întrerupînd pentru o clipă discuțiile lor aprinse. Profitînd de acest răgaz, am continuat :

— Insula aceasta nu a fost încă trecută pe nici o hartă şi nu aparține nici unui stat. Noi sîntem cei care am descoperit-o. Să-i dăm deci un nume şi s-o trecem pe harta vasului nostru. Dar un nume românesc, să se ştie că cei care au descoperit-o au fost marinari români !

— Ura ! Să-i dăm un nume ! strigară într-un glas marinarii.

— Să-i spunem „Perla”, se auzi o voce.

— „Noua Oltenie”, se auzi glasul unui oltean de bună seama, trezind hohotele de rîs ale echipajului.

Atunci căpitanul Martin Eugen, acoperind cu vocea sa de stentor larma de pe punte, răcni pur şi simplu, încît fu auzit de toată lumea :

— Astăzi se împlinesc 105 ani de la Unirea Principatelor ! Să dăm insulei noastre numele unui neobosit luptător pentru unitatea românilor din cele două Principate, numele primului domnitor al României, Alexandru Ioan Cuza !

Uralele şi aplauzele izbucniră ca un tunet, rostogolindu-se de-a lungul întregii punţi pe scările interioare, pînă în sala maşinilor. După clipele de încordare, nervii oamenilor se destindeau, provocînd această explozie de bucurie, de optimism. Liviu Carp aduse registrul de bord al vasului şi harta Oceaniei. Cu un aer solemn, căpitanul nota următoarele :

„Astăzi, anul 19... luna ianuarie, ziua 24, vasul „Perla”, navigînd sub pavilion românesc, a descoperit la 18 grade, 20 de minute latitudine sudică şi la 170 grade, 3 minute longitudine estică o insulă vulcanică. Insula a apărut la orele 23 şi 12 minute în urma unui cutremur submarin, urmat de o puternică erupţie vulcanică. Am dat acestei insule numele de A. I. Cuza.”

Cu aceasta, solemnitatea luă sfîrşit şi marinarii,

frînți de oboseală, se retraseră în dormitoare. Nu mai avea nici un rost să zăbovim pe punte. Fusesem martorul fenomenului de la început şi pînă la sfîrşit, nu pierdusem nici un amănunt ; aveam suficiente motive să fiu mulțumit. Înainte de a coborî în cabină, am aruncat o ultimă privire spre „noua născută". La lumina palidă a lunii, insula îşi înălța spre cer conul semeț, învăluit încă în aburi, în vreme ce valurile oceanului se izbeau înspumate de poalele ei de piatră. Deşi picam de somn, n-am putut adormi îndată. Prin cap îmi treceau zeci de gînduri, care mai de care mai neverosimile cu privire la explorarea insulei. Nici nu putea fi vorba să renunț la o expediție pe insulă, şi dacă Martin Eugen nu mi-ar fi dat voie, aş fi parcurs înot distanța pînă la ea cu riscul de a fi mîncat de rechini. M-am enervat pe neaşteptate şi fără nici un motiv pe căpitan şi nervii aceştia îmi îndepărtară somnul. Pînă la urmă însă am căpătat convingerea că nu există un singur om pe vas care să nu dorească să viziteze insula. Căpitanul, oricît ar fi fost de îndărătnic, nu s-ar fi putut opune voinței echipajului. În definitiv, Martin Eugen era un om cumsecade şi nu ştiu ce mă făcuse să-i port pică şi să văd în el un fel de duşman personal. Poate că simplul fapt că nu oprise pe fiecare insulă din arhipelagul Tuamotu şi Societății.

Abia spre dimineață am adormit, visînd că tot echipajul vizitează insula şi numai eu am rămas pe punte, fără nici o barcă la îndemînă şi înconjurat din

toate părțile de rechini. Cînd m-am trezit, eram scăldat în sudoare şi afară soarele se ridicase la două sulițe deasupra orizontului.

EXPEDIȚIA

Nu m-aş fi aşteptat ca dimineața zilei de 25 ianuarie să fie frumoasă. Cenuşa azvîrlită de conul vulcanului plutea încă deasupra oceanului, formînd un nor compact, cu luciu metalic, prin care razele soarelui străbăteau anevoie. La orizont, ce-i drept, spre răsărit, adică din direcția de unde bătea vîntul, cerul era senin.

Dar cîteva ore mai tîrziu vremea se înrăutăți. Cerul se acoperi în întregime de nori şi un vînt puternic prinse a bate din sud, stîrnind valuri mari. Tangajul navei reîncepu, monoton şi nesuferit, producîndu-mi grețuri şi dureri de cap. Deşi secundul anunțase cu cîteva minute înainte că vine furtuna, marinarii din echipaj nu se prea sinchiseau de asta. Pentru ei furtuna încetase de mult a mai fi o problemă : devenise un divertisment, şi acest lucru nu trebuie să ne mire dacă ne gîndim la dimensiunile „Perlei". Într-adevăr, acest vas putea înfrunta şi un uragan de gradul I, ca să nu mai vorbim de o obişnuită furtună de la tropice. Datorită stării în care mă aflam, gustul pentru o expediție pe insulă

îmi pierise cu desăvîrşire. Nu-mi ardea de nimic ; aveam numai o poftă nemăsurată de somn. Pînă chiar şi aerul sărat al mării, pe care seara trecută îl respirasem cu atîta plăcere, îmi producea greaţă. Făcui o scurtă plimbare pe punte şi, trăgînd cu urechea la discuţiile marinarilor, am constatat că nimeni nu se gîndeşte să părăsească vasul, toţi fiind ocupaţi cu reparaţiile. Temerile mele fuseseră îndreptăţite ; oamenii care fuseseră în Tahiti, Fiji, Java, Ceylon sau Madagascar, care văzuseră lumea întreagă, nu se grăbeau de loc să viziteze o insulă de piatră fierbinte, fără nici un fir de iarbă pe ea. Oarecum liniştit, m-am retras în cabină şi m-am întins pe pat cu mîinile sub cap, meditînd asupra ultimelor evenimente. Tangajul parcă se mai liniştise, sau mă obişnuisem cu el, că mă simţeam mai bine. Am dat pe gît un păhărel de coniac şi dintr-o dată buna dispoziţie mi-a revenii. Cum nu mîncasem nimic de dimineaţă, am îmbucat pe îndelete cîteva tartine cu unt şi şuncă presata şi o conservă de carne de porc. Mi-am încheiat prînzul cu alte două păhărele, care au contribuit din plin la redresarea organismului. Nu ştiu cît am stat culcat în cabină ; poate că şi aţipisem puţin. Cînd m-am trezit, era ora patru după-amiaza, tangajul se domolise de-a binelea şi pe vas domnea o vie activitate. Într-o clipă m-am gîndit că echipajul a vizitat deja insula Cuza. Cu toată repeziciunea de care eram în stare, m-am repezit în sus pe scări şi, cînd am ajuns pe punte, căpitanul

mă întîmpină cu un zîmbet semnificativ :

— Pe unde ai umblat, tovarăşe arheolog ? Tot echipajul, afară de dumneata, a fost pe insulă...

— Nu se poate ! am exclamat fără să vreau. Cînd aţi avut atîta timp ?

— Dar ce crezi, tovarăşe Gherasim, că trăim în secolul pirogelor sau al bărcilor cu pînze ? Uiţi că avem la dispoziţie două şalupe încăpătoare ? O jumătate de oră ne-a fost de ajuns ca să ajungem pînă acolo. Dumneata ai dormit mai bine de şase ore încheiate.

Îmi venea să-mi dau cu pumnii în cap. Atîta neglijenţă din partea mea, atîta nepăsare ! Nici să fi vrut n-aş fi reuşit să fac altcuiva un rău mai mare. Căpitanul observă mîhnirea mea şi zîmbi pe sub mustaţă. Îi făcu un semn discret lui Liviu Carp să se apropie şi reluă :

— Totuşi, pentru dumneavoastră, s-ar putea face o excepţie...

Am ridicat privirea din pămînt şi inima mi-a tresăltat de speranţă.

— Dacă secundul nostru este de acord să-şi sacrifice timpul liber şi să te însoţească pe insulă, sînt gata să vă dau o şalupă.

Privirea mi s-a îndreptat rugătoare spre Liviu Carp. Acum de el depindea totul. O clipă domni o tăcere apăsătoare, apoi secundul se decise :

— Vă fac această favoare, tovarăşe arheolog. E păcat ca tocmai dumneavoastră să nu vă număraţi

printre primii vizitatori ai acestui pămînt nou.

Zece minute mai tîrziu şalupa nr. 2 a „Perlei" brăzda suprafaţa oceanului, înaintînd cu 20 de leghe pe oră în direcţia insulei Cuza. Trebuie să remarc că între timp vremea se făcuse destul de frumoasă ; norii se adunaseră către răsărit, iar particulele fine, rezultate în urma exploziei vulcanului, se lăsaseră pe ocean sau le luase vîntul, ducîndu-le cine ştie unde. Mă găseam într-o dispoziţie excelentă ; nici urmă nu rămăsese din oboseala şi greţurile care mă chinuiseră dimineaţa. Mă miram chiar cum de este posibil ca dispoziţia omului să se schimbe atît de rapid într-un interval de numai cîteva ore după un somn adînc şi tihnit. Secundul stătea tăcut, manevrînd cîrma, în timp ce insula se făcea tot mai mare în ochii noştri. Simţeam nevoia să spun ceva şi tăcerea lui Liviu Carp mă exaspera. Nemaiavînd răbdare, l-am întrebat :

— Nu mi-ai spus încă nimic despre insulă ; cum se prezintă ?

— O să vedeţi, răspunse acesta, fără să se întoarcă spre mine. Personal n-am văzut nimic interesant. O stîncă fără urme de vegetaţie, atîta tot. Pe deasupra plină de crăpături din care iese mereu abur.

Terminînd fraza, secundul se cufundă într-o tăcere de neclintit, pînă ce nu acostarăm pe insulă. Aici, ca prin minune, deveni iarăşi volubil. Liviu Carp cunoştea locul cel mai potrivit pentru acosta-

re ; o adîncitură mică în stîncă, de unde pornea o pantă lină spre vîrful craterului. În rest, insula se prezenta inaccesibilă din toate părțile, pereții ei stîncoşi înălțîndu-se netezi şi abrupți, cu neputință de escaladat.

— Am ocolit insula de două ori pînă să găsim locul acesta, spuse secundul. Să nu credeți că este prea mare. În maximum 15 minute ajungem în vîrful muntelui.

Scopul meu era să cutreier toate ungherele insulei şi abia la sfîrşit să urc peste vîrf. Dar socoteala de acasă nu se potriveşte cu cea din tîrg. Văzută de pe vas, insula apărea altfel decît în realitate.

Închipuiți-vă un vîrf de munte, greu accesibil, acoperit cu ciudate plante marine, scoase din adînc şi rămase în golurile dintre stînci, în care se mai păstrau ochiuri de apă caldă. Un adevărat fund de mare. În alte locuri apa se scursese, rămînînd plantele ca un covor verde. Din loc în loc, la picioarele noastre se căscau crăpături adînci, unele late de peste un metru, din care ieşeau rotocoale de aburi. Vulcanul nu-şi încetase activitatea şi erupția putea reîncepe în orice moment. Curios, dar nu simțeam nici un fel de teamă. Mă interesa nespus colecția extrem de bogată de scoici, melci, peşti, sepii, viermi şi alte vietăți ce acopereau cu un strat uniform întreaga suprafață a insulei şi pe care eu le vedeam pentru prima oară în viață.

— Pornim ? întrebă Liviu Carp.

— Încotro ? am tresărit eu. Înapoi pe vas ?

— Nicidecum. Spre vîrful insulei.

— N-am putea să-i facem mai întîi ocolul ?

— N-o să ne fie tocmai uşor ; terenul este atît de accidentat, încît riscăm să nimerim într-un loc de unde să nu putem merge nici înainte şi nici înapoi.

Am acceptat planul secundului şi sprijinindu-ne unul pe altul, am început să înaintăm cu repeziciune. Deseori însă ne pomeneam în faţa unui perete abrupt, neted, de parcă ar fi fost dăltuit de mîna omului, şi atunci eram nevoiţi să alegem alte căi mai bune. La jumătatea distanţei, secundul descoperi un izvor de apă fierbinte ; firul subţire de apă se scurgea la vale, făcîndu-se din ce în ce mai mic, mai neînsemnat, pînă ce se evapora cu totul datorită temperaturii sale ridicate, cît şi datorită faptului că stîncile insulei erau încă destul de calde.

— Cred că entomologul nostru s-a simţit aici ca în rai, remarcai eu, oprindu-mă o clipă în loc.

— Nu chiar. S-a plictisit repede. N-a găsit insecte, şi pentru el pe lume nu există alte vieţuitoare. Dar pe dumneata, mă rog, de ce te interesează aşa de mult insula ? Eşti doar arheolog. Unui geolog i-aş înţelege curiozitatea, dar dumneata...

— Ai auzit de insula Rapa Nui ?

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

Nu voiam să continui. Ştiam că secundul nu va înţelege ce se ascunde în adîncul sufletului meu. Orice om speră, jinduieşte, luptă pentru ceva.

Muncitorul vrea să facă o inovație care să-i ușureze munca, profesorul ar vrea ca toți elevii săi să obțină rezultate foarte bune, geologul visează să descopere un zăcămînt bogat în petrol, astronautul să găsească viață pe celelalte planete, iar arheologul să descopere urmele strămoşilor săi sub pămîntul pe care calcă. Dacă oamenii n-ar avea un ideal, pentru ce ar munci ? Pentru ce ar trăi ? Idealul este munca. A trăi înseamnă a avea un ideal. Nu puteam să-i spun acum toate astea, pentru că ar fi insistat să-i mărturisesc ce sper să găsesc pe insulă.

— Ştii de ce am vrut să mai vin o dată pe insulă împreună cu dumneata ? întrebă pe nepusă masă secundul.

— Nu mi-am pus încă această întrebare, am răspuns.

Secundul ezită cîteva clipe, apoi reluă, privindu-mă insistent, de parcă ar fi vrut să citească pe fața mea impresia cuvintelor sale.

— Cînd am fost prima dată aici am văzut o platformă săpată în stîncă, dar atît de perfectă, încît am avut impresia că a fost şlefuită de mîna omului. Laturile sînt absolut egale, unghiurile sînt drepte şi, în general, e ceva cu totul ieşit din comun...

— Unde se află această platformă ? am întrebat înfrigurat.

— Spre ea ne îndreptăm, zise Liviu Carp şi începu să se caute prin buzunare. Poftim, mi-am uitat țigările pe vas !

I-am oferit eu una şi ne-am continuat drumul. Secundul mergea în față, iar eu după el. Acum, cînd expediția noastră căpătase un scop bine determinat, parcă ne crescuseră aripi la picioare. Nu mai simțeam nici o oboseală, drumul devenise mai uşor, într-un cuvînt eram atît de cuprinşi de elan, că am fi fost în stare să urcăm şi pe Everest.

Ajunserăm, în sfîrşit, aproape de vîrf. Craterul se liniştise, nu mai scotea aburi. Ba chiar acolo, la înălțime, şi aerul era mai rece şi mai curat. La picioarele noastre se desfăşura panorama întregii insule : nu era prea mare, măsura o circumferință de vreo doi kilometri. Însuşi vîrful pe care ne aflam nu se înălța mai sus de 150–200 de metri, ceea ce pare totuşi mult, raportat la dimensiunile peticului de piatră. Mai departe, de jur împrejur, se întindea, nemărginit, oceanul, nefiresc de liniştit şi strălucind în bătaia ultimelor raze ale soarelui de după-amiază. Ultimul detaliu al tabloului îl constituia conturul întunecat al „Perlei". Am privit întrebător spre secund şi acesta, bănuind ce doresc de la el, răspunse cu aceeaşi ezitare ce o observasem şi mai înainte :

— Trebuie să ocolim craterul şi să coborîm în partea opusă circa 25–30 de metri. De altfel, puteți vedea şi de aici. În direcția aceea...

Am privit cu multă atenție şi am observat că secundul nu se înşelase ; vedeam o platformă perfect pătrată, cu unghiuri drepte ce contrastau izbitor cu formele anarhice, dezordonate şi ascuțite ale

stîncilor din jur. Fără să-l mai aştept pe Liviu Carp, am pornit de unul singur în jos, lucru care era să mă coste. La un moment dat am alunecat pe stratul de plante uscate şi picioarele îşi pierdură concomitent sprijinul. Din fericire am căzut pe burtă, aşa că în timp ce alunecam pe povîrniş, am reuşit să mă agăţ de un colţ de stîncă şi să aştept pînă ce Liviu Carp ajunse lîngă mine şi-mi dădu ajutor. În cădere mă lovisem destul de rău, dar nimic nu-mi putea tempera elanul. Încă o sforţare şi ajunserăm pe terenul neted ca în palmă al platformei. Aici am făcut primul popas, pentru a-mi obloji rana de la picior căpătată în urma căzăturii. Secundul îmi ceru o ţigară şi aprinzînd-o se aşeză la marginea platformei, privind gînditor spre ocean.

Dar răgazul fu scurt ; împinşi parcă de un resort, ne-am ridicat amîndoi în acelaşi timp, la numai cinci minute după ce ne aşezasem. Liviu Carp aruncă mucul de ţigară pe platformă, dar vîntul jucăuş trimise o rafală şi mătură stînca de acest semn al prezenţei omului.

— Şi acum să începem cercetările ! spusei eu.

— Dacă avem ce să cercetăm, cu plăcere, răspunse secundul. Ce vă spune această platformă lustruită ?

— Pînă nu mă voi uita cu luare-aminte, nu-mi spune nimic. Pe deasupra este şi acoperită cu iarbă de mare. Ajută-mă, dacă vrei, să curăţim o mică porţiune...

Secundul îşi scoase briceagul şi îngenunche alături de mine. Ne puserăm amîndoi pe treabă şi într-un timp relativ scurt reuşirăm să radem mai mult de doi metri pătraţi de iarbă. Acum în faţa ochilor noştri apăru piatra curată, parcă şlefuită cu dalta, perfect dreaptă, fără cea mai neînsemnată asperitate. Nu puteam admite că altcineva, în afară de mîna omului, putuse executa această lucrare complicată. De altfel răspunsul secundului confirma gîndurile mele :

— Pariez 99 contra 1 că treaba aceasta au făcut-o cine ştie ce triburi de indieni... Arheologule, se pare că eşti pe urma cea bună !

— Doar nu-mi vei atribui mie descoperirea acestei platforme străvechi !

— De ce nu ? Platforma este doar un indiciu, un fel de semnal, ca să zic aşa, că trebuie să fim atenţi pe unde umblăm... Acum cînd eşti în temă, ochiul dumitale format va face noi descoperiri...

Am măsurat din privire dimensiunile platoului şi m-am gîndit că ar fi necesar să fie în întregime curăţat de iarbă şi scoici. Atunci am fi putut face mult mai multe observaţii. Dar pentru realizarea acestui scop era nevoie de oameni şi de timp ; ori căpitanul Martin Eugen cu nici un chip nu s-ar fi învoit să-şi trimită marinarii pe o insulă stearpă, să cureţe stîncile de iarbă de mare sau să întîrzie plecarea cu una sau două zile.

Mi-am făcut o scurtă socoteală şi am ajuns la

următoarea concluzie : pentru întîia oară în viață aveam posibilitatea să fac o descoperire cu adevărat epocală ; să dezleg o enigmă, să dau de urmele străvechii civilizații a unui popor necunoscut, poate chiar a atlanților ! Dar toate acestea erau legate de „Perla", care trebuia să mai staționeze în împrejurimile insulei încă trei sau patru zile, dacă nu chiar şi mai mult. Altfel, de unul singur n-aş fi realizat mai nimic. Îmi veni o idee grozavă. Să mă sacrific, să fac neapărat un act de eroism şi să rămîn pe insula Cuza atîta timp cît voi considera necesar pentru a duce la bun sfîrşit cercetările. Căpitanul Martin era la urma urmelor obligat să-mi satisfacă această cerere, întrucît nu făceam parte din echipajul vasului, ci eram un simplu pasager. Urma să împrumut din magazia vasului tot ce-mi era necesar pentru o lună, adică provizii de carne, grăsimi şi pîine, făinoase, fructe şi legume, diverse ustensile, precum şi o foaie de cort, în care să mă adăpostesc în timpul nopții. Începusem să mă înfierbînt pe măsură ce intram în amănunte. Nici nu vă puteți închipui cît este de romantic, de impresionant, de încîntător să trăieşti pe o insulă pustie, singur în imensitatea oceanului, un fel de Robinson Crusoe pe termen limitat, de care ştie toată omenirea şi pe care toată omenirea îl urmăreşte cu răsuflarea tăiată.

Vocea calmă a lui Liviu Carp mă trezi din reverie :

— Unde te gîndeşti, Gherasime ? De cîteva minute ai rămas tăcut, cu privirea pierdută în gol. Nu

cumva îți trece prin minte să te stabileşti aici ?

— Unde aici ?

— Aici, pe insula Cuza... Ți se pare de mirare ?

— Mă mir numai cum de mi-ai ghicit gîndurile !

— Judecînd după ale mele : să fi fost arheolog... rămîneam aici.

„Straşnic om secundul !" Îmi plăcea din ce în ce mai mult. Pînă atunci nu întîlnisem încă un om care să se potrivească cu mine ca Liviu Carp. Eram parcă făcuți de aceeaşi mamă. Aveam aceleaşi idei extravagante, eram la fel de romantici. Observasem că este îndrăgostit de ştiințele naturii, de arheologie şi cred că avea o neobişnuită sete de cunoaştere. Două săptămîni după ce-am părăsit Manilla, Liviu Carp mi-a mărturisit că alesese marea deoarece nu ştia de ce să se apuce mai întîi. Pentru el a fi marinar înseamnă a fi un om universal. Călătorind o viață pe mări şi oceane, ajungi un naturalist fără pereche. Dacă te uiți la cerul presărat cu stele începi, fără să vrei, să iubeşti astronomia.

Hotărît, e un lucru mare să fii marinar adevărat !

TAINELE ADÎNCURILOR

Pe fundul lor mările şi oceanele ascund nenumărate bogății, comori ale artei şi ale ştiinței. Cine ştie cîte taine ne-ar dezvălui singură Marea Medi-

terană, dacă ar seca dintr-o dată ! Una din cele mai noi ştiinţe, care în ultimul timp a luat o neînchipuită dezvoltare, este arheologia submarină. Apariţia ei datează din anul 1901 şi este marcată de următorul eveniment : la 14 iulie, un grup de scafandri greci, lucrînd la o adîncime de circa 55 de metri, a descoperit cîteva statui de marmură şi un efeb de bronz în apropierea ţărmului insulei Antyctera. Scoase la suprafaţă cu mare greutate, statuile s-au dovedit a fi de o reală valoare istorică şi artistică. În 1907, unul din scafandrii greci a descoperit, în timp ce căuta bureţi în largul portului Mehdia, nişte şiruri de cilindri uriaşi, scufundaţi pe jumătate în noroi, la o adîncime de peste 40 de metri.

Alfred Merlin, directorul Muzeului de antichităţi din Tunis, împreună cu arheologul Solomon Reinach au organizat o expediţie de recuperare a acestor cilindri, care se dovediseră a fi coloane ionice greceşti din marmură de Pentelic. Cercetările întreprinse pe o perioadă de peste cinci ani, datorită mijloacelor rudimentare de scufundare, au dat la iveală o mare bogăţie de obiecte. Vasul din Mehdia cuprindea atît coloane, capiteluri şi postamente ionice, cît şi vase de grădină sculptate, de mărimea unui om. Scafandrii au găsit statui de marmură sau de bronz împrăştiate pe fund. Alte descoperiri, datorate arheologiei submarine, sînt rămăşiţele portului comercial al Cartaginei de către generalul Vernoux sau ale ruinelor Tirului şi Sidonului de

către abatele Poidelard. În celelalte mări ale globului arheologia submarină a rămas încă în stadiul inițial, datorită adîncimilor prea mari. Dacă membrii expediției Kon Tiki ar fi avut niscaiva mijloace la îndemînă, nu este de mirare să fi făcut unele descoperiri interesante. Frămîntat de astfel de gînduri, m-am adresat secundului :

— Noaptea aceasta aş vrea s-o petrec aici.

— Sînt gata să te însoțesc ! Ajutorul meu ar fi prețios ?

— Mai încape vorbă ? Totuşi ne mai lipseşte ceva. Am avea nevoie de unele unelte.

— Înțeleg ; mă duc chiar acum pe vas şi voi aduce tot ce ne trebuie. Chiar şi două costume de scafandru. Cine ştie, poate vom fi nevoiți să coborîm şi sub apă !

Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul de bucurie. În imaginația mea întrezăream descoperiri uluitoare de temple, oseminte omeneşti, podoabe şi cîte altele. În lipsa secundului am continuat să mă învîrtesc pe platformă şi să cojesc sedimentele care o acopereau. Eram atît de absorbit de munca mea, încît nici n-am observat că se înapoiase şi, fără să-mi ceară ajutorul, transportase pe platou materialele trebuincioase explorărilor : două cazmale şi un tîrnăcop, un calup de dinamită, cîțiva metri de frînghie, şi, în sfîrşit, ce era mai important, două costume de scafandru. Văzîndu-le, nu m-am putut stăpîni să nu exclam :

— Primul lucru pe care-l vom face astă-seară va fi

o excursie submarină de jur împrejurul insulei. O să fie foarte plăcut pentru amîndoi...

— Cu siguranță, răspunse Liviu Carp. Căpitanul a spus să te reîntorci pe vas, să iei masa şi apoi eşti liber să faci tot ce vrei. Este un sfat prietenesc.

— Nu-mi displace. Să mergem să mîncăm, fiindcă plimbarea aceasta pe insulă mi-a făcut o foame de lup !

Noaptea se lăsase deasupra oceanului calmă, senină, mîngîiată de adierea caldă a vîntului. Cerul, neobişnuit de luminos, era acoperit de stele, printre care se deosebea strălucitoare Crucea Sudului, clipind parcă marinarilor de pe vas. În stînga, luna răsărită din apele oceanului arunca o lumină palidă, tremurătoare asupra valurilor. După ce am cinat şi am fumat o țigară în cabina mea, stînd culcat pe spate în cea mai favorabilă poziție de relaxare, am considerat că este momentul să mă întorc pe insulă. Am părăsit fără părere de rău cabina pentru a urca pe punte, unde secundul mă aştepta cu nerăbdare :

— Hai mai repede, tovarăşe ! Ştii prea bine că nu avem timp de pierdut !

Ne-am îmbarcat în grabă pe şalupă şi ne-am îndreptat spre insula noastră. Nu numai noi, dar şi căpitanul Martin, împreună cu restul echipajului, îndrăgiserăm acest petic de stîncă, şi consideram insula Cuza ca pe un bun al nostru.

Pe platou nu se schimbase nimic ; toate lucrurile se aflau la locul lor, aşa cum le lăsasem. Am îmbrăcat în grabă costumele de scafandru şi am coborît în jos, spre mal. Trebuie să fac aici o paranteză. Oamenilor tineri, cît şi celor romantici, indiferent de vîrstă, le place mai mult noaptea cînd e vorba să se avînte în necunoscut. Cui nu i-a plăcut, de pildă, să se plimbe pe întuneric printr-o pădure, să-i audă foşnetele, devenite acum misterioase, să simtă cum pulsează viaţa de noapte a pădurii ? Cine n-a umblat noaptea pe cîmp ? Parcă atunci pămîntul are o aromă deosebită, parcă cerul e mai aproape, iar goarna paznicului de noapte ţi se pare un sunet apocaliptic. Cine n-a fost tentat să facă o baie în mare, după orele zece din noapte, cînd se pare că şi vîntul s-a oprit, iar apa este mai liniştită decît o oglindă ? Noaptea are în ea elemente tainice care te atrag, pe care abia atunci le remarci. Oamenilor curajoşi nu le este teamă de întuneric şi prin aceasta îşi arată curajul.

Prima mea călătorie pe fundul oceanului începea sub cele mai bune auspicii. Marea era cum nu se poate mai potrivită pentru o expediţie submarină. Nici un singur val nu tulbura suprafaţa ei netedă. Nişte aparate minuscule cu tranzistori ne dădeau posibilitatea să discutăm şi sub apă tot atît de lesne ca şi în aerul liber. O primă emoţie am resimţit cînd apa mi-a ajuns la genunchi. M-am oprit în loc şi m-am adresat secundului :

— Ia-o dumneata înainte ! Eu te urmez !

Liviu Carp îmi aruncă o privire ironică şi dispăru în apele oceanului. Luîndu-mi inima în dinți, am păşit în urma lui. Încet-încet m-am scufundat cu totul, ajungînd sub nivelul apei. Un întuneric dens mă învălui şi pentru cîteva clipe nu-mi dădui seama de locul unde mă aflam. Apoi ochii au început să se obişnuiască cu întunericul şi am început să deosebesc profilurile neregulate ale stîncilor. De la adîncimea unde mă aflam priveam în sus şi vedeam discul rotund al lunii, dizolvat parcă la suprafața oceanului. În spatele meu se ridicau maiestuoase stîncile insulei Cuza, iar în față se căsca hăul negru al abisului. Glasul îndepărtat al secundului răsună în cască, atrăgîndu-mi atenția :

— Aține-te pe lîngă peretele de stîncă, Gherasime ! Altfel ai putea cădea în gol, poți să ajungi la adîncimi unde presiunea te va ucide.

Să spun drept, aveam nevoie de acest sfat, deoarece nu prea umblam prudent. Coborîşul, oricît de accidentată era panta, era însă uşor, dat fiind mediul lichid în care ne aflam. Dacă m-aş fi privit într-o oglindă, m-aş fi asemuit cu un vultur uriaş, zburînd printre piscurile Anzilor.

Peste cîteva minute îl ajunsei din urmă pe secund.

— Mai avem mult de coborît ?

— Cred că ar fi cazul să ne oprim, răspunse Liviu Carp. Dacă continuăm coborîrea, ajungem fără veste

în zona abisală. Să încercăm mai bine să facem ocolul insulei.

Ne aflam chiar în dreptul platoului, şi cum intenţia noastră iniţială era de a cerceta partea lui inferioară, ce rămăsese scufundată în apă, am făcut cale întoarsă pînă aproape de suprafaţă. Ochii ni se obişnuiseră acum cu întunericul, apoi cu ajutorul puternicelor noastre lanterne obţineam o vizibilitate cît se poate de bună. Spectacolul care ni se înfăţişa înaintea ochilor era demn de admirat. Mii de peşti de toate mărimile şi culorile, caracteristici zonei tropicale, se zbenguiau în undele calde ale oceanului, atraşi de lumina lanternelor. Nu voi insista mai mult asupra descrierii peştilor, deoarece nu sînt naturalist şi constatările mele sînt pur şi simplu contemplative. Poate că Marin Udrea ar fi reuşit să facă un tablou mult mai sugestiv al fundului mării. Împreună cu secundul cercetam cu atenţie peretele de stîncă al insulei şi ori de cîte ori observam vreo crăpătură sau ceva care să aducă cît de cît cu o peşteră ne repezeam spre ea. Trecu o jumătate de oră. Străbătusem o bună bucată de drum. Liviu Carp, mai mult fermecat de privelişte decît de pasiunea de a face descoperiri arheologice, încetase de a-mi fi de folos. Rămînea meniu în urmă să privească la cîte o meduză, sau se îndepărta pierind în beznă după vreun peşte fosforescent sau o plantă extraordinară. În ciuda farmecului romantic, pot afirma cu tărie că ora aleasă nu era cea mai potrivită

pentru expediții submarine. În alte împrejurări, poate că aş fi fost împotriva unei asemenea plimbări, dar acum, cînd timpul era condiționat de reparațiile vasului, orice clipă era prețioasă şi trebuia folosită ca atare. Pe măsură ce înaintam, o teamă nelămurită, din ce în ce mai puternică, începu să pună stăpînire pe mine, mai ales cînd deasupra capului meu am deosebit umbra întunecată a unui rechin. Asta îmi mai trebuia acum ! O luptă cu un „tigru at mărilor". Animalul însă părea a avea intenții paşnice sau poate că nici mu mă observase ; după ce se roti de cîteva ori prin preajma mea se îndepărtă leneş, aruncînd priviri pline de regret înapoi. În schimb, nişte peşti enormi, foarte urîți la înfățişare, începură să-mi dea tîrcoale, unii din ei aproape atingîndu-mă cu coada.

Liviu Carp apăru pe neaşteptate alături de mine :

— Gherasime, am descoperit ceva grozav ! Hai cu mine să vezi !

Fără să-i mai cer explicații, l-am urmat în adînc, deşi căpătasem convingerea că secundul nu descoperise vreun lucru care să mă intereseze şi pe mine. N-am coborît prea mult ; zece sau cincisprezece metri, cînd o bucată de stîncă de formă curioasă îmi atrase atenția. Liviu Carp mă conduse spre ea, adăugînd :

— Despre aceasta era vorba, profesore. Oricît de reduse cunoştințe de arheologie posed, pot să jur că statuia asta seamănă ca două picături de apă cu

uriaşii de piatră din Insula Paştelui !

Mai mult surprins de vorbele secundului decît de priveliştea din faţa mea, m-am apropiat de ciudatele stînci şi le-am privit cu luare-aminte. Secundul avusese în acest caz de două ori dreptate. Bucata de stîncă era într-adevăr o statuie, şi în al doilea rînd semăna leit cu statuile misterioase din Insula Rapa Nui. Dimensiunile ei erau atît de mari, încît din locul în care ne aflam, la picioarele statuii, capul abia îl deosebeam în obscuritate. „Iată ce mă va face să zăbovesc cîteva săptămîni pe această insulă", mi-am zis. Ar fi o greşeală de neiertat să cedez altuia întîietatea unei atît de extraordinare descoperiri. Mînat de curiozitate, făcui înconjurul statuii şi spre uimirea-mi crescîndă am descoperit o potecă pietruită cu plăci de granit, egale între ele, care ducea spre baza peretelui de stîncă. Secundul, care se afla în cealaltă parte a statuii, mă anunţă că zărise în depărtare un al doilea uriaş de piatră, la fel de mare ca şi primul. L-am înştiinţat la rîndul meu despre descoperirea făcută şi el veni grăbit alături de mine.

Pornirăm înot pe deasupra potecii, orientîndu-ne după plăcile de granit ce se iveau din cînd în cînd de sub stratul de sedimente şi vegetaţie submarină. Trecurăm pe lîngă alte două statui, aşezate una pe dreapta şi cealaltă pe stînga, faţă în faţă, ceea ce mă făcu să cred că poteca era străjuită pe întreaga ei întindere de aceşti coloşi. Nu mă înşelai, deoarece la intervale regulate, în semiobscuritatea din fundul

oceanului, apăreau contururile nelămurite ale statuilor de piatra.

Rechinul, vechiul meu cunoscut, îşi făcu din nou apariţia, de data aceasta cu intenţii vădit agresive, deoarece se avînta cu o mare iuţeală pe deasupra noastră ; în ultima clipă se răzgîndise, îşi schimbă direcţia şi se furişă printre stînci, ca apoi să apară cîţiva metri înaintea noastră. În schimb, un pui de sepie sau caracatiţă, nici n-am avut timp să observ, deranjat de neaşteptata apariţie a unor persoane străine, ţîşni în sus ca un proiectil, îşi desfăcu tentaculele gata de lupta, dar zărindu-şi inamicul superior numericeşte ne învălui într-un nor de cerneală şi se îndepărtă. Mi se părea că drumul n-are să se mai sfîrşească şi i-am spus secundului că de fapt poteca face ocolul insulei şi n-ar fi exclus să ajungem la un moment dat tot acolo de unde plecasem.

— Urcăm în serpentină, răspunse Liviu Carp. Poţi observa că statuile cu urechi clăpăuge au rămas în jos. Noi ne aflăm acum la aceeaşi altitudine cu capetele lor şi dacă vom continua să mergem, peste un sfert de ora vom fi cu mult deasupra lor şi nu le vom mai vedea de loc.

— Poate că am luat-o pe un drum greşit, îmi dădui cu părerea.

— Cred că nu. Poteca aceasta trebuie să ducă undeva...

Într-adevăr, poteca ducea chiar pe platoul părăsit de noi abia cu vreo trei sferturi de oră mai înainte.

Care va să zică presupunerile mele se adeveriseră ; ocolisem insula de vreo două ori, pentru ca să ajungem exact în punctul de unde plecaserăm. Ne-am întors fără zăbavă, parcurgînd drumul în sens invers. În douăzeci de minute — acum cunoşteam calea şi mergeam mai repede — ajunserăm la capătul potecii, la baza muntelui. De-abia acum, cînd cercetarăm cu mai multă atenție această porțiune de teren, observarăm că poteca se bifurca în două : una, cea pe care urcasem noi, şi care ducea spre platoul de la suprafața insulei, şi cea de a doua, neexplorată încă, ce şerpuia printre coloşii de piatră.

— Dacă ştiam de la început pe unde să mergem nu pierdeam în zadar mai bine de o oră. Acum însă cred că sîntem pe calea cea bună.

Abia terminai ceea ce aveam de spus, cînd, deodată, se petrecu ceva neprevăzut ; rechinul nostru se întoarse însoțit de doi tovarăşi, ceva mai mici decît el, şi cu efectivul întărit grupul trecu la atac. Ne ferirăm cum puturăm de agresori la adăpostul unei statui. Rechinii însă reluară atacul şi noi furăm nevoiți să ne oprim. Liviu Carp lovi pe unul din rechinii mici cu un colț de stîncă, punîndu-l pe fugă, în vreme ce eu, dintr-un salt scurt, am reuşit să înfig cuțitul meu lung de scafandru în pîntecele alb al animalului. Deşi obținusem o primă victorie, nu ne puteam considera în afară de orice primejdie, fiindcă rechinul cel mare se îndepărtase de noi, continuînd însă să se învîrtească la o distanță nu prea mare. O

bucată de drum merserăm cu atenția încordată, mai mult să nu fim atacați, decît la urmele potecii. Cînd însă văzurăm că rechinul a renunțat la noi, am slăbit vigilența şi aceasta a fost cît pe-aci să ne coste scump. Animalul apăru pe neaşteptate din întuneric şi se repezi ca fulgerul asupra mea. Surprins, n-am mai avut timp să schițez nici un gest de apărare şi cuprins de panică m-am aruncat pe jos. Rechinul trecu razant pe deasupra mea, greşindu-şi ținta. Se întoarse însă brusc şi fiindcă probabil mă pierduse din vedere, se năpusti asupra secundului. Liviu Carp îl primi însă aşa cum se cuvine ; se dădu rapid la o parte şi, în clipa cînd rechinul trecu pe deasupra sa, îl spintecă cu lama cuțitului. Îl lovi mortal, deoarece monstrul începu să se zbată furios, secundul primind o puternică lovitură de coadă, care-l, proiectă cît colo. Oricît de mare era primejdia în care mă aflam — puteam fi şi eu izbit de zvîrcolirile rechinului — nu m-am putut stăpîni să nu izbucnesc în rîs cînd am văzut traiectoria curioasă ce o luase corpul secundului. Aterizase pe o stîncă, la vreo zece metri deasupra potecii. L-am auzit în receptor spunînd :

— Profesore, am avut unica ocazie de a zbura... prin apă. E al naibii de plăcut.

Abia m-am cules de pe jos, cînd vocea secundului se auzi din nou, de data aceasta mai gravă, sugrumată parcă de emoție :

— Profesore, vino cît poți de repede ! Văd ceva...

intrarea unei peşteri...

Prin apă, pe cît de greu îţi vine să te deplasezi lateral, pe atît de uşor este să cobori sau să urci. E de ajuns să loveşti cu piciorul fundul apei, pentru ca în clipa următoare să te înalţi spre suprafaţă cu o viteză direct proporţională cu forţa impulsului. În cîteva secunde am fost alături de secund şi, drept să spun, deşi termenul nu este prea literar, am rămas cu gura căscată. În faţa noastră se deschidea o boltă uriaşă. Trepte albe ca laptele duceau pînă la această intrare. De o parte şi de alta a porţii se aflau doi coloşi de piatră perfect albi şi tot atît de strălucitori, ca şi treptele. Intrarea boltită fusese pe vremuri închisă ; acum uşile stăteau cu canaturile larg deschise. Cînd cu sufletul la gură ne-am apropiat de intrarea în peşteră, mirarea noastră a crescut. Uşile, construite dintr-un aliaj special, necunoscut oamenilor, nu erau cîtuşi de puţin atinse de rugină şi arătau de parcă abia ieri fuseseră scoase din fabrică. Pregătiţi pentru a întîmpina orice atac neprevăzut din partea periculoaselor animale marine care au obiceiul să-şi facă cuiburi în epavele vaselor şi în peşterile submarine, am trecut pragul intrării boltite şi ne-am pomenit într-o încăpere de proporţii uriaşe, ale cărei margini nu le puteam deosebi. Un curent de apă se porni ca prin farmec, deşi pînă atunci oceanul fusese liniştit, şi un animal mare trecu ca un bolid pe lîngă noi. O fi fost vreo caracatiţă sau o altă vietate speriată de venirea noastră ?

Apoi, o lumină difuză, de proveniență necunoscută, începu să umple încăperea, dezvăluindu-ne contururile ei fantastice. Cu groază am observat cum canaturile uşii se închid fără zgomot, în vreme ce lumina se făcea din ce în ce mai puternică. Eram prizonierii propriei noastre curiozități.

PRIMEJDIE DE MOARTE

După ce prima clipă de surpriză trecu, secundul, dovedind o mai mare prezență de spirit decît mine, zise :

— Aerul din rezervoarele costumelor ne va ajunge încă şapte ore şi jumătate. E calculat pentru nouă ore, dar cum sîntem în apă de mai bine de o oră, cred că calculul este exact. Nu pot să admit că această peşteră nu are altă ieşire ! S-o cercetăm mai întîi cu de-amănuntul, apoi ne vom gîndi şi la salvarea noastră !

Departe de a intui pericolul, eu stăteam locului, vrăjit de evenimentele al căror martor eram. Nu-mi puteam explica în fel şi chip ce se petrecea în fundul oceanului. Nu ştiam cărei civilizații aparține uşa aceea care se închidea singură de parcă ar fi fost acționată de un releu. Apoi misterioasa sursă de lumină, corpul care trecuse cu viteză pe lîngă noi erau taine ce se cereau dezlegate, şi cred că nu ar

exista om pe suprafața pământului, exceptîndu-i pe laşi şi pe fricoşi, care ştiind că mai are o provizie de aer de şapte ore, să se gîndească la altceva decît la dezlegarea misterului care-l înconjoară. Făcurăm primii paşi spre centrul grotei, dar se părea că peştera are dimensiuni extrem de mari. Ne-am schimbat aşadar itinerarul, luînd-o pe lîngă peretele de stîncă, deoarece numai aşa puteam stabili cu mai multă precizie mărimea grotei submarine. Trecurăm de cîteva ori prin fața intrării, dar aceasta continua să rămînă închisă, spre îngrijorarea noastră mereu crescîndă. Şi dacă ar fi fost numai atîta, dar mă apucase şi teama, lucru de care pentru nimic în lume n-aş fi voit să afle secundul. S-au întîmplat unele cazuri cînd arheologii sau ajutoarele lor să rămînă îngropați de vii, dar niciodată nu s-a întîmplat să rămînă prizonieri pe fundul oceanului, cum eram noi.

Gînduri dintre cele mai negre începură să mă cuprindă. Mă vedeam aici peste 100 de ani mîncat de peşti, descoperit de un grup de arheologi. „Iată unul din marțienii care au construit acest edificiu uriaş, va spune unul. Cum de a rămas aici ?"

Mi-am alungat aceste gînduri şi l-am urmat pe Liviu Carp, care se depărtase de mine. Ochii noştri, obişnuiți cu lumina difuză din peşteră, deosebeau foarte bine obiectele din jurul nostru. Am observat cu această ocazie că ori de cîte ori unul din noi se avîntă către centrul grotei, lumina creştea, pentru ca

apoi să scadă cînd se apropia de peretele de stîncă. Ne aflam fără îndoială într-un templu străvechi, aparținînd probabil incaşilor sau mayaşilor. Pe vremuri, templul fusese împărțit în mai multe încăperi, dar din cauza frămîntărilor scoarței şi a oceanului, pereții se dărîmaseră. Se vedea încă destul de clar că peştera fusese săpată în stîncă de mîna omului, deoarece urmele loviturilor de daltă se păstraseră pe pereți, ca nişte ornamente. Pe ici şi colo erau împrăştiate diverse obiecte de mare interes ştiințific. Apropiindu-mă de ele, am constatat că erau statuete de piatră, cărămidă arsă şi chiar din metal. Unele din ele erau de dimensiuni foarte mari, altele, dimpotrivă, le puteam ține în palmă. Mai mult m-a mirat faptul că idolii şi statuetele aveau nişte înfățişări ciudate, nemaiîntîlnite pînă acum şi aproape de neconceput. Astfel, fața era perfect rotundă, de parcă ar fi fost trasă cu compasul, apoi ochii se aflau mai jos de jumătatea obrazului, dezvelind o frunte lată şi bombată, arcuită de sprîncene groase. Ochii erau bulbucați şi rotunzi ca la pisici, iar nasul avea nările extrem de mici. Gura era mare, pînă aproape de urechi, şi cu buzele extrem de subțiri. Cît despre urechi, asemenea nasului, erau abia vizibile la prima vedere şi lipsite de pavilioane. În rest, trupul avea aceeaşi conformație cu a unui om normal, exceptînd doar membrele inferioare, extrem de lungi. Din întreaga înfățişare a idolilor te izbea o bunătate, dacă se putea spune aşa. Idolii

chinezi şi japonezi te înspăimîntă prin hidoşenia chipurilor lor. Statuile greceşti şi romane îţi impun respect prin demnitatea lor rece şi prin frumuseţea fără egal a formelor. Totemurile indienilor par caraghioase şi totodată fioroase. Idolii aceştia te chemau parcă la ei prin blîndeţea trăsăturilor, te priveau calm cu ochii lor rotunzi ca nişte bile.

Nu terminasem încă cercetarea primului şir de idoli presăraţi în calea mea, cînd strigătul secundului mă făcu iarăşi să tresar :

— Vino repede, profesore ! Mi se pare că am găsit misterioasa sursa de lumină !

Orientîndu-mă după glasul secundului, m-am îndreptat spre mijlocul peşterii, în direcţia în care mi se părea că lumina este mai puternică. Încetul cu încetul, în faţa mea, prin undele slab luminate ale adîncului, apărură contururile unui corp de dimensiuni uriaşe. Mi-am zis că trebuie să fie vreo statuie de felul celor de afară şi nu m-am înşelat. Era într-adevăr o statuie, dar ca aspect semăna perfect cu idolii pe care-i examinasem mai înainte. Numai că, în loc de ochi, avea două rubine de o mărime greu de imaginat ; ele dădeau peşterii acea lumină difuză. Printr-un ciudat fenomen optic, rubinele, primind lumină de la lanternele noastre, o difuzau în întreaga grotă submarină. La cîţiva paşi înaintea mea stătea în extaz Liviu Carp, cu mîinile la spate :

— Iată una din minunile lumii, care a scăpat cuceritorilor spanioli, englezi, francezi sau portu-

ghezi. Dacă natura nu scufunda insula, cine ştie pe fruntea căror monarhi ar fi strălucit aceste nemaivăzute rubine...

— Sau în cine ştie ce casă de fier ar fi stat zăvorîte, departe de privirile setoase de frumos ale oamenilor ! Ce facem cu ele ?

— Trebuie să le luăm cu noi ! spuse Liviu Carp. Avem acest drept. Comorile le smulgem naturii, nu jefuim un popor. Oricum, tot mai bine s-ar potrivi în vitrina unui muzeu decît aici, pe fundul oceanului.

Aruncînd o privire în sus, mi-am dat seama că nu ne va fi uşor să punem mîna pe ele. Apoi nici nu aveam unelte ; cu mîinile goale n-am fi realizat nimic, acolo unde nici cutremurele, nici erupţiile vulcanice nu reuşiseră să clintească măcar o pietricică. Am lovit amîndoi în acelaşi timp fundul peşterii cu talpa piciorului şi ne-am avîntat în sus, ne-am cocoţat pe umerii colosului şi am început să trebăluim la rubine. Erau bine fixate în orificiile de piatră şi numai cu ajutorul unei dalte am fi reuşit să facem o treabă mai bună, şi încă ar fi fost destul de greu, cunoscînd inconvenientele lucrului sub apă. Tocmai mă pregăteam să pipăi rubinul, cînd o bubuitură înfundată se auzi şi o zguduitură extraordinară ne proiectă cît colo.

— Asta ce-a mai fost ? exclamă Liviu Carp, cînd ajunserăm iarăşi unul lîngă altul. Şi tot el dădu răspuns la propria-i întrebare : Mi se pare că vulcanul erupe iarăşi.

— Păi sîntem pierduți, îngăimai eu fără să vreau.

— Nu trebuie să luăm lucrurile în tragic, reluă secundul, în timp ce o nouă zguduitură, mai slabă decît prima, făcu să se cutremure stîncile. S-ar putea ca această peşteră să nu reziste cutremurului şi să crape undeva, dîndu-ne posibilitatea s-o ştergem...

— Încotro ? Spre abisul întunecat al oceanului ?

— Pînă să murim, vom avea ocazia să mai vedem multe lucruri interesante, privelişti unice pentru ochiul unui muritor...

Ne aflam într-o primejdie de moarte şi secundului îi ardea de glume. Buna lui dispoziție nu-mi alungă teama, iar gustul pentru expediții arheologice submarine îmi pieri cu totul. Nici cînd acesta îmi arătă un bibelou înfățişînd un animal ciudat, asemănător cu un dinosaur, nu-i dădui mai multă atenție ca unei pietre oarecare.

N-aveam nimic altceva de făcut decît să căutăm şi să găsim cu orice preț o portiță de scăpare. Pe neaşteptate ne dădurăm seama că făcusem ocolul întregii grote ; ne-am pomenit din nou în fața locului pe unde intrasem. Am încercat în fel şi chip să dăm la o parte canatele porții metalice care ne bara drumul, dar sforțările noastre se dovediră zadarnice. Liviu Carp încetă să mai facă glume, ba chiar nu mai scotea nici o vorbă şi atunci cînd am îndreptat fascicolul lanternei spre el am observat că e obosit rău.

Aventura noastră pe fundul oceanului amenința

să se termine prost. O nouă zguduitură, mai puternică decît toate celelalte, ne umplu de spaimă. Un trosnet înspăimîntător se auzi în peretele grotei şi bolovanii începură să salte de parcă intrase dracul în ei. În acelaşi timp, pereţii peşterii începură să trepideze ca şi cum ar fi fost strînşi într-o menghină uriaşă. Am avut impresia că vulcanul a făcut iarăşi erupţie şi nici de data aceasta nu m-am înşelat. Apropiind urechea de peretele din fundul grotei am auzit zgomotul produs de frecarea unei mase ce se deplasează în sus, mînată de o forţă extraordinară. I-am împărtăşit şi secundului descoperirea mea. Drept răspuns, Liviu Carp murmură :

— Au trecut două ore şi jumătate de cînd ne aflăm sub apă. În următoarele şase ore este imposibil să nu primim ajutor de pe vas. Tovarăşii noştri nu vor sta cu mîinile încrucişate cînd vor vedea că sîntem în pericol.

— Nu văd cum ne-ar putea ajuta în timpul erupţiei. Vasul nu poate să se apropie nici la un kilometru de insulă fără să fie expus. Ai văzut şi tu, şi cred că eşti convins că erupţia vulcanului nu este un simplu joc de artificii. Apoi ce rost are să primejduiască inutil viaţa unui întreg echipaj de dragul a doi aventurieri ?

Asupra ultimelor mele cuvinte se aşternu tăcerea. Spusesem mai mult decît se cuvenea şi-l descumpănisem pe secund. Am căutat să-mi îndrept greşeala, deoarece, drept să spun, unele cuvinte îmi

scăpaseră fără să vreau de pe buze.

— Nu sîntem chiar aventurieri. Am greşit... Ştiința cere nenumărate sacrificii şi omul este dator să nu țină seama de ele. Fără oameni curajoşi n-ar fi existat progresul științei. Fără un Columb, Giordano Bruno, Aurel Vlaicu sau Gagarin omenirea ar fi rămas în urmă...

Am tăcut, deoarece aveam impresia că secundul nu mă ascultă, iar în peşteră se produceau lucruri grozave. Peretele din fundul grotei se despică în două şi un torent de materie incandescentă se revărsă în peşteră. Într-o clipă presiunea deveni atît de puternică, încît furăm azvîrliți în partea cealaltă. O dată cu noi uriaşa statuie se prăbuşi la pămînt şi lumina rubinelor păli. Şi atunci se petrecu ceva uimitor, de neconceput pentru mine, şi care a rămas o taină, poate cea mai grozavă dintre toate. Sub statuie se deschidea o groapă fără fund în care apa din grotă se rostogoli vuind ca într-o cascadă. Abia am avut timp să ne agățăm de cîte un bolovan mai mare, altfel am fi fost traşi şi noi în abisul fără scăpare. Şuvoiul de apă lua cu el toate corpurile mai uşoare, statuete, pietre, ca să nu mai vorbim de viețuitoare. Peştera rămase complet goală şi abia atunci ne-am dat seama că era închisă ermetic, neprezentînd nici o fisură prin care apa să mai pătrundă înăuntru. Fenomenele ce se desfăşurau în jurul nostru ne depăşeau înțelegerea. Valul de materie incandescentă ce țîşnea prin crăpătura formată în peretele

din fundul grotei, găsind cale liberă, se năpusti ca un balaur de foc spre partea opusă, sub ochii noştri îngroziţi, dar întîlnind în cale abisul fără fund al gropii din mijlocul peşterii, se prăbuşi în el. Aşteptam ca puţul să se umple şi materia incandescentă să se reverse asupra noastră şi să ne carbonizeze. Nu mai aveam unde să ne retragem.

Şi atunci, cînd pierdusem orice nădejde de scăpare, cînd mîinile noastre se împreunaseră într-un ultim rămas bun, în clipa aceea valurile de lavă se năpustiră asupra uşii metalice, care barase pînă atunci ieşirea noastră. Sub presiunea extraordinară a torentului incandescent, uşa încălzită la roşu se desprinse din ţîţîni şi se rostogoli pe panta înclinată, străjuită de statuile de piatră de la poalele esplanadei. Apa oceanului năvăli cu un vuiet surd prin spărtură şi bătălia apei cu focul începu din nou cu şi mai multă furie. Deşi forţele erau aproximativ egale, vulcanul continuînd să trimită balauri lungi de foc, totuşi, nimerind în mediul rece al apei, lava se întărea şi încet-încet spărtura din peretele grotei îşi reducea dimensiunile.

— Să fugim pînă nu se întîmplă altă schimbare, strigă secundul, revenindu-şi în fire.

Făcînd mişcări cît mai repezi cu putinţă, reuşirăm să ieşim din peştera blestemată.

Nici la o sută de metri distanţă de locul unde se afla nu ne puteam considera în deplină siguranţă. Cutremurul submarin şi erupţia vulcanului conti-

nuau cu înverşunare. Insula n-o puteam părăsi, deoarece mai departe se aflau adîncimile de mii de metri ale oceanului, unde ne-am fi găsit moartea. Nici la şalupa noastră nu puteam ajunge, fiindcă odată ieşiți din mediul protector al apei am fi nimerit sub bombardamentul de foc şi lavă al vulcanului. Cine ştia dacă şalupa mai era întreagă ? L-am întrebat pe secund ce este de făcut.

— După ce-am păşit pe uscat, spuse acesta, am ridicat şalupa pe un promontoriu al insulei, ca să n-o ia valurile. În urma cutremurului cred c-a alunecat înapoi în apă. Să mergem aşadar spre locul unde am lăsat-o, poate o găsim prin împrejurimi.

Am găsit bun raționamentul secundului. Era mai bine pentru noi să căutăm şalupa, chiar fără şanse prea mari de a o găsi, decît să stăm pe loc. Ne-am reluat drumul printre statuile de piatră care acum se clătinau amenințător. Unele din ele erau prăvălite, altele stăteau gata să cadă. Afară din peşteră am simțit cu şi mai mare intensitate acțiunea cutremurului. Fundul oceanului sălta pur şi simplu sub picioarele noastre, iar blocuri uriaşe de stîncă se rostogoleau spre adîncuri, mişcările lor părînd a fi filmate cu încetinitorul. Un sfert de oră mai tîrziu ajunserăm în dreptul locului unde acostasem ; şalupa nu se vedea pe nicăieri şi atunci ne-am gîndit că ori rămăsese locului unde o lăsasem noi, ori fusese luată de valuri şi dusă departe, în larg. Priveam neputincioşi spre suprafața oceanului ; din cînd în

cînd valul străveziu al apei era tulburat de bucățile de rocă incandescentă azvîrlite de erupție, asemenea unor meteoriți, care se răceau sfîrîind în apă şi se lăsau repede la fund. Un bolovan mai mare căzu chiar alături de noi.

Începuse să se lumineze de ziuă şi situația noastră continua să rămînă precară. Trecuseră mai mult de cinci ore de cînd ne aflam sub apă şi aerul ne mai ajungea pentru maximum patru ore. Oare cît avea să dureze erupția ? Eram condamnați să ne sfîrşim zilele asfixiați, sau zdrobiți de bolovani, sau arşi de lavă incandescentă ? Liviu Carp părea că se gîndeşte şi, în sfîrşit, observînd că mă uitam mai de mult la el, se întoarse cu spatele la mine şi grăi :

— Am scăpat de ce-a fost mai greu : peştera. Ar fi cazul să dăm dovadă de mai multă inițiativă şi să ne ocupăm de salvarea noastră. Nu putem lăsa totul la latitudinea naturii. Sîntem oameni, judecăm, avem experiență şi imaginație şi stăm ca babele... Să încercăm să urcăm pe insulă. Costumele de scafandru ne pot apăra împotriva loviturilor mai puternice şi a arsurilor. Dacă stăm aici nu vom ajunge la nici un rezultat. Înainte deci !

Cuvintele secundului avură asupra mea efectul unui duş rece. Cu forțe sporite am început să urcăm costişa accidentată a muntelui. Peste un minut ne aflam la suprafață. Prin viziera căştii de scafandru am văzut un spectacol unic şi straniu, măreț prin contrastele ce le oferea. Spre răsărit, discul roşu al

soarelui se ridicase la o palmă deasupra oceanului, trimiţîndu-şi razele sale paralel cu suprafaţa apei, făcînd-o să strălucească asemenea unei oglinzi. Cam la trei palme deasupra soarelui se afla, aidoma unui zid de netrecut, un nor negru ca smoala, care împiedica orice rază de lumină să-l străbată. În mijlocul tabloului, pe fondul întunecat al acestui cer, vulcanul se ridica semeţ cu coama sa de flăcări, în vreme ce şerpi incandescenţi se rostogoleau pe panta nordică, ridicînd enorme trîmbe de aburi ce se înălţau spre cer ca din coşurile unor transatlantice gigantice. În spatele nostru, întreaga atmosferă se făcuse violetă datorită razelor soarelui filtrate de perdeaua de fum. Cu toate că era dimineaţă, într-o parte a orizontului era ziuă, iar în cealaltă amurg.

În jurul nostru ploua cu pietre, dar ca prin minune nici una nu ne lovea. Am căutat cu privirea în jur, şi la cîteva zeci de metri mai departe, plutind pe apele oceanului, zărirăm şalupa. Ne-am repezit în direcţia ei şi din cîteva salturi am ajuns-o. Ne-am scos costumele de scafandru pentru a avea mai multă libertate în mişcări, şi Liviu Carp, înotînd voiniceşte, o ajunse şi cu multă îndemînare se urcă în ea. Am luat costumele de scafandru şi am înotat şi eu spre şalupă. Drumul, oricît fu de scurt, nu mă scuti de emoţii. Un bolovan colţuros, desprins de la locul său de forţa erupţiei, căzu în apă, tăindu-mi calea spre şalupă. O clipă dacă m-aş fi grăbit, uriaşul bolovan ar fi căzut peste mine. M-am agăţat de

bordul şalupei şi Liviu Carp mă ajută să urc, apoi, cîrmind cu luare-aminte, porni spre larg, acolo unde se vedea silueta „Perlei". Dar prin cîte mai aveam de trecut ! Pe un cerc cu o rază de un kilometru vulcanul continua să azvîrle lavă, pietre şi stînci incandescente. Ca să străbatem această zonă a morţii, trebuia să efectuăm un adevărat slalom, şi încă în cea mai mare viteză. Norocul are şi el o limită şi pînă atunci nu ne puteam plînge că avusesem ghinion. De nenumărate ori deasupra noastră se abăteau pietre sau bucăţi de lavă şi unele din ele ne izbeau, provocîndu-ne lovituri dureroase. Liviu Carp, care stătea la cîrmă, fu lovit de una din aceste frînturi de stîncă, alegîndu-se cu o arsură destul de gravă. Nici eu n-am avut o soartă mai bună ; un nor întreg de pietre, unele din ele arzînde, se abătu asupra bărcii şi cîteva din ele mă atinseră pe spate şi la cap. Cînd am dus mîna la ceafă, mi-am retras-o plină de sînge. Cu cît ne apropiam de extremitatea cercului de foc, ploaia de pietre devenea mai deasă. La un moment dat am crezut că nu vom putea străbate mai departe. Chiar i-am propus secundului să ne întoarcem şi să aşteptăm un moment mai prielnic, dar singur mi-am dat seama că nu mai avea nici o raţiune, deoarece odată intraţi în horă, trebuia să jucăm pînă la capăt. Ne aflam la jumătatea drumului şi ori înainte, ori înapoi, era totuna. Natura însă ne-a rezervat şi un ultim spectacol, mai grandios decît toate celelalte, şi cu toate că era să ne coste viaţa, nu pot spune că

regret cele întîmplate. În clipa în care credeam că se va termina cu noi, cînd bolovanii cădeau ca grindina asupra noastră, o zguduitură groaznică făcu ca mica noastră ambarcațiune să trepideze. Ne-am aruncat privirile asupra insulei.

Conul craterului se despicase în mai multe bucăți şi fusese proiectat în sus. Lava țîşni din toate părțile şi se revărsă peste marginile rămase nedistruse. Pentru o clipă insula fu învăluită într-o perdea atît de deasă de vapori, încît era imposibil să răzbați cu privirea pînă la ea. Un suflu cald ne împinse şalupa înainte, apoi se petrecu deznodămîntul.

O zguduitură mai puternică decît tot ce simțisem pînă atunci, o detunătură care ne asurzi, şi insula Cuza sări în aer înconjurată de un mănunchi de flăcări. Un val înalt cît un munte se repezi asupra noastră, săltă şalupa pe creasta lui şi o răsturnă. Ne-am pomenit în apa caldă, aproape fierbinte, tîrîți în larg cu o viteză fantastică pe coama uriaşului munte de apă. Cînd marea se mai domoli, pe suprafața ei liniştită nu se mai vedea nici urmă de insulă. În schimb, la mai bine de doi kilometri în stînga noastră, văzurăm plini de bucurie vasul „Perla". Se vede că şi cei de acolo ne observaseră, deoarece peste cîteva clipe fu lansată o şalupă care se îndrepta cu cea mai mare viteză spre noi. Am înotat în direcția ei şi cînd distanța se micşoră văzurăm că în şalupă se afla însuşi căpitanul Martin Eugen, cu doi marinari din echipaj.

— Sănătoşi, voinici ? întrebă căpitanul, cînd şalupa ajunse alături de noi.

— Lupii de mare nu se îneacă uşor, răspunse Liviu Carp.

Cîteva zile mai tîrziu, în timp ce vasul nostru ocolea pe departe Noua Caledonie, profesorul Udrea, cel mai impresionat de uluitoarele aventuri de pe insula Cuza, încerca să mă descoasă, poate o afla ceva mai multe de la mine, în legătură cu ciudatele descoperiri.

— Nu pot înțelege şi pace, spuse într-un tîrziu, cum de s-au închis canaturile uşii imediat ce voi ați intrat în grotă.

Secundul vasului, care tocmai atunci se apropia de noi, îi dete răspunsul :

— Poate că animalul masiv, care a trecut fulgerător prin fața ochilor noştri, a lovit uşa, declanşînd un mecanism misterios... Parcă ar fi fost un releu...

— N-ai să pretinzi acum că releul a fost descoperit de indienii maya sau de incaşi, exclamă profesorul, vădit interesat acum şi de alte probleme, decît de insectele lui.

— Nu pretind nimic, nici măcar că e vorba de o civilizație maya sau incaşă, însă îmi susțin părerea că un mecanism de acest gen, construit de vechile popoare, nu trebuie să ne pară de mirare, răspunse secundul, înfierbîntat de-a binelea.

— Iată la ce m-am gîndit, am spus eu deodată. De fapt ideea aceasta mi-a venit mai de mult, dar am preferat s-o trec sub tăcere, deoarece aveam impresia că nu voi fi sprijinit. Mi-am recăpătat însă încrederea văzînd că nu numai pe mine, ca specialist, mă interesează trecutul civilizației pămîntene, ci şi alții, care n-au nici o tangență cu arheologia, sînt pasionați în dezlegarea enigmelor...

— Cam lungă introducere, observă secundul. Ne faci curioşi...

— Atunci ascultă ! M-am gîndit că lucrurile nu stau chiar atît de prost cum credeam noi. La îndemîna noastră stau mijloace tehnice extraordinare, care ne vor da în orice moment posibilitatea să explorăm adîncurile oceanului. Insula Cuza nu cred că s-a scufundat la o adîncime prea mare, încît să facă inutilă orice cercetare.

În timp ce vorbeam, am văzut cum Liviu Carp se luminează la față, cum ochii săi devin strălucitori, şi acest fapt m-a îndemnat să continui :

— Trebuie neapărat să organizăm o expediție în acele locuri... Oricîte ravagii a făcut cutremurul şi erupția, ceva totuşi a rămas. Apoi de unde putem şti că în afara acelor statui şi a peşterii nu există şi alte lucruri nedescoperite de noi, unde n-ar fi exclus să găsim ceva şi mai interesant, poate chiar documente scrise, sau mai ştiu eu ce. Poate chiar un întreg oraş al vechilor indieni...

— Grozavă idee ! exclamă Liviu Carp, radiind de

bucurie. Ce-ar fi să descoperim un oraş ? Peştera putea fi doar un templu, aşezat mai la înălțime, aproape de vîrf, poate că oraşul se afla mai jos, la poalele muntelui ! Cum de nu ne-a venit în minte să coborîm şi mai mult în adînc !

— Am fi zăbovit noi mai mult pe acolo, dacă n-ar fi început erupția, sau dacă mecanismul acela misterios nu ne-ar fi blocat ieşirea din peşteră. Oricum, bine că s-a terminat aşa. Expediția va lămuri tot ce încercăm noi să deducem...

— Profesore, făcu Liviu Carp, parcă dumneata ziceai că vei încerca să intervii pentru organizarea unei expediții acolo... Atunci nu-mi rămîne decît să aştept ziua aceea. Să nu mă faci însă să aştept prea mult !

M-am uitat la ceas şi cu surprindere am constatat că trecuse de miezul nopții. Furat de propriile mele gînduri, pierdusem noțiunea timpului. Era ciudat că nu mă simțeam obosit, cu toate că nu dormisem de la ora şase dimineața, iar în timpul zilei lucrasem la sistematizarea materialelor adunate în timpul cercetărilor din America de Sud.

În zare, la stînga noastră, am observat o linie întunecată, ce se prelungea pînă departe.

— Ce insulă este aceea ? l-am întrebat pe secund.

— Noua Caledonie, răspunse acesta. O insulă minunată, un adevărat paradis ! Păcat că tovarăşul căpitan ține cu tot dinadinsul să nu oprim nicăieri. Crede că peste tot vom avea aventuri ca cea de lîngă

atolul Palmerston.

— Zi-i mai bine insula Cuza, interveni Marin Udrea, sună mai frumos... mai pe româneşte.

Am mai rămas cîteva clipe pe covertă, apoi, cînd aerul rece începu să pătrundă prin hainele subțiri, am coborît în cabinele noastre. La despărțire, secundul mi-a spus :

— Să ştii, Gherasime, că n-am să uit ce mi-ai promis. La primul congres al vostru, al arheologilor, să prezinți un referat despre descoperirile noastre, şi dacă expediția se va organiza într-adevăr, atunci să nu uiți să-mi găseşti şi mie un loc printre membrii ei.

Îmi devenise atît de drag acest om cutezător !...

Redactor responsabil : IORDANA URECHE
Tehnoredactor : GABRIELA ILIOPOLOS

Dat la cules 17.01.1967. Bun de tipar 18.03.1967. Apărut 1967. Comanda nr. 7.971. Tiraj 80140. Hîrtie ziar de 50 g/m² 700×1.000/32. Coli editoriale 2,72. Coli de tipar 2. A.T. 17 867. C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R—93.

Tiparul executat sub comanda nr. 7971 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

Lei 1,50

EDITURA TINERETULUI